

Motion till riksdagen

1989/90:Sk306

av Martin Olsson och Karin Israelsson

(båda c)

Beskattningen av rennäringen

Rennäringens beskattning bör anpassas till denna närings speciella förhållanden. Detta bör ske i samband med att nya grunder för företagsbeskattningen av allt att döma kommer att fastställas i år. Eftersom detta krav avvisats av riksdagen och av finansministern senast i frågesvar i december 1989 finner vi det nu nödvändigt att åter framföra detta motionskrav. Starka skäl för vårt krav är dels de – jämfört med andra näringar – mycket speciella förhållanden varunder rennäringen arbetar med beroendet av klimatet och därmed snabbt förändrade, ej förutsebara förhållanden under ett beskattningsår, dels de förpliktelser som Sverige på folkrättsliga grunder har för att skydda den samiska kulturen och därmed rennäringen, som anses vara en förutsättning för denna kultur.

Behovet av ändrade beskattningsregler för rennäringen har under senare år tagits upp i olika sammanhang av såväl berörda myndigheter som av rennäringens företrädare bl.a. mot bakgrund av Tjernobylikatastrofen och vikten av att förbättra möjligheterna till resultatutjämning mellan olika år. I riksdagen har vi båda årligen sedan 1986 i motioner krävt införande av renkonto, motsvarande skogskonto för skogsägarna, för att på ett enkelt och effektivt sätt ge goda resultatutjämningsmöjligheter mellan olika beskattningsår. Vi har dessutom begärt en översyn av rennäringens beskattning. Sedan det blev klarlagt att grunderna för företagsbeskattningen skulle reformeras har vi begärt att ändrade regler för rennäringens beskattning skulle kunna träda i kraft samtidigt som företagsskattereformen.

Samtliga våra motioner har avslagits av riksdagsmajoriteten. Vår senaste motion 1988/89:Sk304 jämte några andra motioner med liknande krav avsågs (1989/90:SkU4) av en majoritet bestående av s, vpk och mp. Motiveringen för avslag var enligt betänkandet: "Som framgår av utskottets behandling av dessa frågor våren 1988 har skattefrågorna inom rennäringen uppmärksammats i finansdepartementet. Utskottet anser det inte vara motiverat för riksdagen att vidta någon särskild åtgärd i frågan och avstyrker följaktligen motionerna."

Det anmärkningsvärda är att finansministern i svar på fråga (1989/90:275) av undertecknad Olsson den 5 december 1989 vägrade att uppge om något sådant arbete pågick, trots skatteutskottets nämnda skrivning, som fastställdes den 17 oktober 1989. Finansministerns hela svar på frågan var nämligen följande:

Fru talman! Martin Olsson har frågat mig vilka åtgärder regeringen vidtagit eller avser att vidta för att en reformering av rennäringens beskattning skall kunna genomföras samtidigt som en reformerad företagsbeskattning.

Beredningsarbetet med en genomgripande förändring av företagsbeskattningen pågår inom finansdepartementet. Jag är därför inte beredd att nu kommentera frågan ytterligare.

Mot bakgrund av detta anmärkningsvärda svar finner vi det synnerligen angeläget att riksdagen utan dröjsmål gör ett uttalande i frågan i enlighet med denna motion särskilt eftersom riksdagsmajoritetens ställningstagande grundades på en uppgift som finansministern vägrat verifiera i frågesvaret.

Som nämnts har behovet av ändrade beskattningsregler framförts i olika sammanhang. Rennäringskommittén behandlade exempelvis frågan men föreslog fortsatta överväganden.

Vid Svenska samernas riksförbunds (SSR:s) landsmöte i juni 1987 var rennäringens beskattning en av huvudfrågorna. I den inför landsmötet utarbetade rapporten "Framtid för renskötseln som inkomstkälla?" redovisades rennäringens skatteproblem. Slutsatsen i rapporten var att nuvarande regler upplevs "som mycket otillfredsställande – för att inte säga helt orättvisa."

Landsmötet antog en på rapporten grundad resolution med krav på reformering av rennäringens beskattning. I resolutionen framhölls att dagens beskattningssystem inte är anpassat till renskötselns förhållanden och att inkomst av renskötsel – liksom i Norge – borde vara ett eget inkomstslag. Det betonades att skattereglerna måste reformeras för att den samiska ungdomen skall kunna satsa på renskötseln och näringen få reella möjligheter att utvecklas.

Bland konkreta krav i resolutionen kan nämnas

- Rätt till brutet räkningsår per den 30 april
- Införande av renkonto
- Lagerförändringar undantas från inkomstbeskattning
- Ett grundavdrag på ett basbelopp införs vid uttag av egenavgifter
- Samebyn jämställs med ekonomisk förening i skatterättsligt hänseende
- Skadestånd vid ingrepp i renskötselrätten skall inte inkomstbeskattas
- Premier för pensionsförsäkring bör utgöra avdragsgill kostnad i förvärvskällan för att underlätta generationsskiften
- Ändrade värdeminskingsregler för inventarier.

Den 22 oktober 1987 gjorde SSR en framställning till regeringen om reformering av rennäringens beskattning på grundval av landsmötets resolution.

I företagsskatteutredningens betänkande (SCU 1989:34) tas inte rennäringens utövarnas eller samebyarnas speciella förhållanden upp. I sitt remissuttrande över betänkandet upprepar därför SSR och konstaterar:

Dessa och ett flertal andra för renskötselns specifika förhållanden finns inte alls belysta i föreliggande utredning samtidigt som en rättvis beskattning av rennäringen måste beakta dessa förhållanden. Härtill kommer att det finns reformförslag som ligger utanför de som nu är föremål för behandling och då i första hand beskattningen av sameby såväl som skattesubjekt som i fråga om beskattningen av alla framtidsersättningar.

Sammantaget finner riksförbundet att dessa frågor måste bli föremål för

särskilda överväganden inför genomförandet av en reformerad beskattning. Riksförbundet kan inte finna att detta är fråga om att driva "särintressen" utan att det istället är fråga om att forma bestämmelser som också skall stå i samklang med de förpliktelser Sverige har nationellt och folkrättsligt så att rennäringsen fortsättningsvis skall kunna vara en samisk näring och en grund för den samiska kulturen.

Vi delar SSR:s bedömning vilket även framkommit i våra tidigare motioner.

Under samerättsutredningens arbete har ett särskilt argument framkommit för förbättrade resultatutjämningsmöjligheter mellan olika beskattningsår genom exempelvis ett renkonto. Kritik har nämligen riktats både från myndigheter och berörda markägare mot nuvarande höga renantal. Bättre möjligheter till resultatutjämning skulle av allt att döma i hög grad underlätta att på frivillig väg begränsa renantalet i de fall detta anses vara för högt.

Ytterligare en synpunkt som måste beaktas när det gäller rennäringsen beskattning är att underlätta generationsskiftena.

Med hänsyn till den av oss här aktualiserade frågans behandling i riksdagen och finansministerns refererade anmärkningsvärda frågesvar finner vi det angeläget att dels på nytt ta upp frågan, dels anhålla om att skatteutskottet skyndsamt behandlar denna motion så att riksdagen bereds tillfälle att innan förslag om reformerad företagsbeskattning framläggs av regeringen uttala sig i enlighet med motionskravet.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i moti-
onen anförts om vikten av att reglerna om rennäringsen och samebyar-
nas beskattning anpassas till denna närings speciella förhållanden och
träder i kraft samtidigt med en reformerad företagsbeskattning.

Stockholm den 10 januari 1990

Martin Olsson (c)

Karin Israelsson (c)